

NY FAS

Tillväxten koncentreras mer än tidigare till de exporttunga regionerna. / s. 4

DÄMPNING

Tillväxten i Stockholm dämpas när den inhemska efterfrågan faller tillbaka. / s. 9

UPPHÄMTNING

Norra Sverige har halverat skillnaden mot rikets sysselsättningsgrad på två år. / s. 12

Nordea Regionala Utsikter

1 / 2018

Press på kommunerna

Under de närmaste åren växer andelen unga och äldre snabbt. Utmaningar väntar för kommunerna och nästa regering när en allt lägre andel som arbetar ska försörja allt fler.

/ s. 14-17

Nordea

Författare

Susanne Spector. Stort tack till
Viktoria Olesen för dataarbete.

Design

E-types Daily

Gått till tryck

28/02/2018

Besök oss på

<http://e-markets.nordea.com>

Datakällor

Uteslutande används officiell
statistik från bland andra
Statistiska Centralbyrån (SCB),
Konjunkturinstitutet, Arbets-
förmedlingen och FN (läs mer i
Appendix).

Innehåll

<i>Översikt</i> Ny fas	4
<i>Västsverige</i> Draghjälp	6
<i>Sydsverige</i> Stigande arbetslöshet	7
<i>Småland med öarna</i> Global uppgång	8
<i>Stockholm</i> Dämpning	9
<i>Östra Mellansverige</i> Inbromsning av byggandet	10
<i>Norra Mellansverige</i> Normalisering	11
<i>Norra Sverige</i> Upphämtning	12
TEMA	
Fler att försörja	14
Appendix	18

ÖVERSIKT

Ny fas

Den globala ekonomin går starkt, vilket gynnar exportindustrin. Samtidigt finns det frågetecken om svensk ekonomi. Nedgången på bostadsmarknaden ger avtryck i inhemsk efterfrågan, framförallt i Stockholmsregionen. Dessutom sätts kommunerna under stor press när andelen i arbetsför ålder sjunker samtidigt som antalet unga och äldre ökar snabbt.

Utblick

Utsikterna för den globala ekonomin är ljus och vi förväntar oss en global BNP-tillväxt på närmare fyra procent per år 2018-19. Detta ger ett välkommet stöd till exportindustrin när den inhemska efterfrågan dämpas.

De svenska tillväxtutsikterna för 2018 ligger kvar på 2,5 procent, medan tillväxten koncentreras till de mer exportberoende regionerna. Tillväxten i Stockholmsregionen mattas av när konsumtion växer långsammare i kombination med en nedgång av bostadsinvesteringarna.

Bred optimism

Näringslivet är fortsatt mycket positiva om nuläget även om optimismen har gått tillbaka något i början av 2018. I Norrlandsregionerna ligger optimismen högst och stiger – vilket beror på en boom för tillverkningsindustrin. Alla regioner indikerar ett betydligt starkare läge, förutom Stockholm som snarare

80 000

Färre svenskfödda i arbetsför ålder fram till 2025.

2,3%

Förväntad genomsnittlig tillväxttakt i riket 2018–19.

Källor: SCB, Konjunkturinstitutet, Macrobond och Nordea Markets.

indikerar ett normalläge i Konjunkturinstitutets barometer.

På lite längre sikt är företagen dock inte lika optimistiska. Bland byggföretagen är det fler företag som tror på en försämring (jämfört med en förbättring) av marknaden om ett år. I detaljhandeln och den privata tjänstesektorn är företagen neutrala om framtidsutsikterna på ett halvårs sikt. Efterfrågeläget är fortsatt mycket starkare än normalt i alla regioner men även det faller tillbaka, allra mest inom den privata tjänstesektorn. Flaskhalsar blir mer påtagliga. Inom tjänstesektorn är bristen på lokaler på sin högsta nivå på tio år.

Arbetskraftsbristen är också på rekordnivåer, även om den tycks ha toppat. Bristen minskar framförallt inom byggindustrin, men nedgången syns regionalt i alla branscher. Anställningsplanerna ligger också högre än normalt i de flesta

TILLVÄXTTAKT

BRP fasta priser* (%)	2015	2016	2017P	2018P	2019P
Sverige	4,5	3,2 (3,2)	2,4 (3,1)	2,5 (2,5)	2,0 ()
Västsvrige	5,0	4,2 (4,0)	3,0 (3,5)	2,6 (2,6)	2,3 ()
Sydsverige	5,0	1,5 (3,4)	2,8 (2,8)	2,3 (2,2)	1,8 ()
Småland med öarna	4,8	3,3 (3,0)	2,4 (2,5)	2,2 (1,5)	1,7 ()
Stockholm	5,8	3,2 (4,0)	2,8 (3,4)	2,5 (3,1)	2,5 ()
Östra Mellansverige	2,9	4,2 (3,1)	2,4 (3,0)	2,0 (2,4)	1,5 ()
Norra Mellansverige	2,5	3,2 (2,0)	1,8 (2,0)	1,5 (1,6)	1,0 ()
Norra Sverige	2,1	1,9 (1,8)	2,5 (1,6)	2,5 (1,0)	2,0 ()

*Faktiskt utveckling, inom parentes förra prognosen.

Källor: SCB:s Regionalräkenskaper och Nordea Markets.

SYSSELSÄTTNINGsutveckling

Sysselsättning (%)	2015	2016	2017	2018P	2019P
Sverige	1,4	1,5	2,3 (2,1)	1,4 (1,0)	0,7 ()
Västsvrige	1,2	1,1	2,5 (2,4)	1,7 (1,4)	1,1 ()
Sydsverige	2,5	1,3	1,8 (1,7)	1,3 (1,2)	0,8 ()
Småland med öarna	2,1	0,1	3,1 (3,0)	0,7 (0,5)	0,1 ()
Stockholm	2,0	2,0	2,5 (2,4)	1,5 (1,5)	1,2 ()
Östra Mellansverige	0,9	1,7	1,4 (1,0)	2,0 (0,9)	0,4 ()
Norra Mellansverige	0,4	1,2	3,2 (2,0)	1,0 (0,2)	0,0 ()
Norra Sverige	-0,7	3,0	1,5 (1,5)	0,5 (0,3)	0,0 ()

Inom parentes förra prognosen.

Källor: SCB:s Arbetskraftsundersökningar och Nordea Markets.

branscher och regioner, samtidigt som de har fallit tillbaka under 2017 vilket indikerar att sysselsättningstillväxten går tillbaka till en mer normal tillväxttakt framöver.

Under 2017 överraskade sysselsättningen och sysselsättningsgraden i flera regioner tog in rejält mot Stockholms och rikets nivå. Trots hög efterfrågan på arbetsmarknaden och stor brist på kompetens har löneökningarna i näringslivet (ännu) inte växlat upp. Under 2017 väntas löneökningstakten landa på 2,5 procent, marginellt högre än året innan. Detta innebär utmaningar för Riksbanken, som får vänta ytterligare på ett starkt inhemskt pristryck.

Arbetslösheten faller tillbaka i alla regioner förutom Sydsverige. Östra Mellansverige, Norra Mellansverige och Norra Sverige har alla sett en stark återhämtning på arbetsmarknaden under 2017. Det blir allt tydligare att om arbetslösheten ska falla tillbaka mer i riket, så är det i Sydsverige som arbetsmarknaden behöver förbättras. En förklaring till att den sydsvenska arbetsmarknaden inte går bättre är att de har en relativt låg andel svenskfödda i arbetsför ålder. Samtidigt har både Stockholm och Östra Mellansverige en högre andel utomeuropeiskt födda och en lägre arbetslöshet. Även Västsverige ligger mycket nära den sydsvenska nivån på utomeuropeiskt födda i arbetsför ålder. Den konjunkturella nedgången i arbetslöshet bedöms i huvudsak vara över, och framöver stabiliseras arbetslösheten kring 6,5 procent i riket.

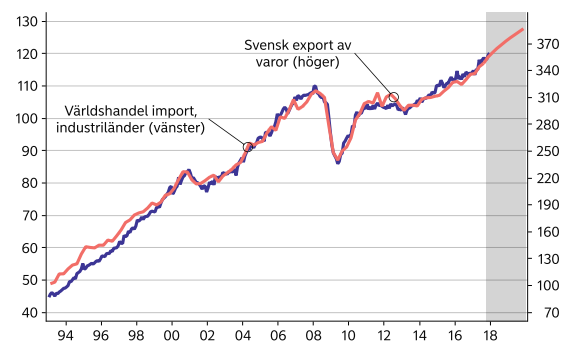
Stor press på kommunerna och nästa regering

I samtliga regioner ökar andelen unga (under 20 år) och äldre (75+ år) mycket snabbt. Samtidigt är befolkningstillväxten bland de i arbetsför ålder blygsam. Utmaningar väntas när skatteunderlaget sannolikt inte utvecklas i takt med investerings- och försörjningsbehovet. Dessutom minskar andelen svenskfödda i arbetsför ålder, vilket sätter ytterligare press på integrationen. Samtidigt tycks det redan idag finnas ett samband mellan en hög andel utomeuropeiskt födda och en hög regional arbetslöshetsnivå.

Dessutom innebär en långsam befolkningstillväxt i arbetsför ålder att både sysselsättning och potentiell tillväxt växlar ner vilket innebär att produktivitetstillväxten åter hamnar i fokus. I detta nummer bryter vi ner befolkningstillväxten regionalt. Bäst ser det ut för Stockholm, medan Småland med öarna och Norra Mellansverige möter den största utmaningen under det kommande decenniet (läs mer i temat "Fler att försörja" på sidan 14).

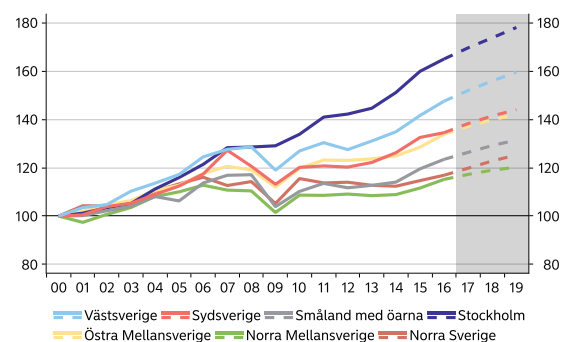
A / Uppgång i varuexporten

Index (vänster); mdkr per kvartal, säsongrensad (höger)

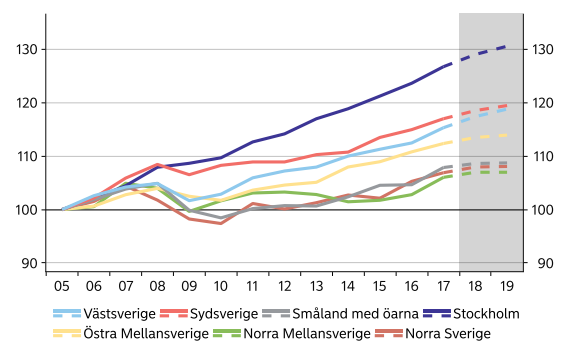
B / BRP-utveckling i regionerna

Index 2000 = 100, säsongrensad, fasta priser

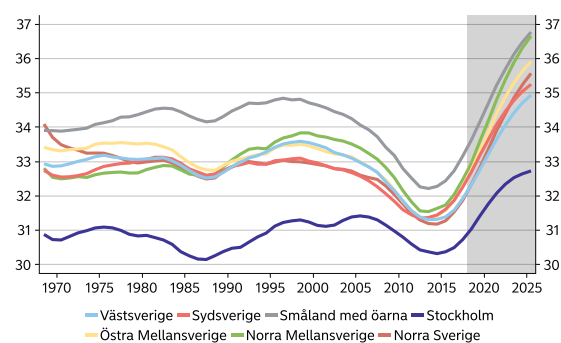
C / Stark sysselsättningstillväxt

Index kvartal 2 2005 = 100, säsongrensad

D / Andel yngre än 20 år och 75+ år

Procent av befolkningen, SCB:s befolkningsprognoser

A /

Svensk varuexport följer mycket väl världsefterfrågan, här i form av utvecklingen av importen inom industriländerna.

B /

Stockholm har haft den starkaste utvecklingen av BRP under 2000-talet. Regionerna bör dock jämföras med sin egen potentiella tillväxt och inte med varandra då förutsättningarna ser mycket olika ut i de olika regionerna.

C /

Sysselsättningen ökar i alla regioner. Sysselsättningen växer mest i Stockholm, men relativt befolkningen ökar sysselsättningen snabbast i Norra Sverige.

D /

I alla regioner ökar andelen unga och äldre snabbt och når åtminstone 50-års högsta år 2025.

REGIONERNA

Västsverige Västra Götalands och Hallands län.

Sydsverige Skåne och Blekinge län.

Småland med öarna Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Gotlands län.

Stockholm Stockholms län.

Östra Mellansverige Uppsala, Västmanlands, Södermanlands, Örebro och Östergötlands län.

Norra Mellansverige Gävleborgs, Dalarnas och Värmlands län.

Norra Sverige Jämtlands, Västerbottens, Väster-norrlands och Norrbottens län.

Källor: SCB, Konjunkturinstitutet, CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, Macrobond och Nordea Markets.

VÄSTSVRIGE

Draghjälp

Det västsvenska näringslivet går fortfarande på högvarv, även om tillväxttoppen har passerat för denna gång. Optimismen är fortsatt hög och flaskhalsar är fortfarande en utmaning. Utsikterna på längre sikt indikerar dock en återgång till ett något lugnare läge, särskilt inom byggindustrin.

Aktiviteten i det västsvenska näringslivet är mycket hög och Västsvrige väntas toppa tillväxtligan under 2017-19. Optimismen om nuläget är också hög. Byggbehovet är stort, även om priserna på bostadsrätter har fallit under hösten.

Det finns dock tecken på att Västsvrige är på väg mot ett mer normalt läge framöver. På längre sikt är det fler företag än tidigare som tror på en försämring. Arbetskraftsbristen har toppat och även om anställningsplanerna ligger på höga nivåer, har de minskat från toppnoteringarna under sommaren 2017. Samtidigt är efterfrågeläget inom tillverkningsindustrin på rekordnivåer, de klart bästa noteringarna i Konjunkturinstitutets regionala barometer sedan starten 2007. Både brist på arbetskraft och brist på maskin- och anläggningskapacitet hämmar tillväxten framöver.

69,1%

Sysselsättningsgrad, fjärde kvartalet 2017 (säsongrensats, [s.r.]).

2,5%

Förväntad genomsnittlig tillväxttakt 2018-19.

B /
Detaljhandeln och privat tjänstesektor om 6 mån, byggmarknaden om 12 mån, tillverkningsindustrin orderläge om 3 mån.

Källor: SCB, HOX, Konjunkturinstitutet, Macrobond och Nordea Markets.

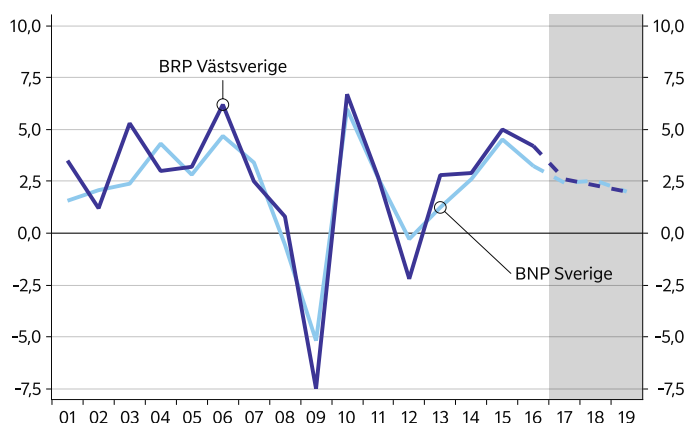
Sysselsättningstillväxten under 2017 var hög, i nivå med förväntningarna givet den starka konjunkturen. Alla sektorer växte, allra mest ökade byggindustrin med en sysselsättningstillväxt på 9,1 procent.

Befolkningen väntas öka med 41 000 personer till 2019, varav 15 500 är i arbetsför ålder. Sysselsättningstillväxten väntas vara fortsatt god, med en sysselsättningsökning på knappt 30 000 personer. Sysselsättningsgraden fortsätter att stärkas och Västsvrige tar allt tydligare positionen som Sveriges andra sysselsättningsmotor.

Även arbetslösheten minskar och ligger på under sex procent (5,9 procent under fjärde kvartalet 2017). Samtidigt blir kompetensbristen mer påtaglig och svårigheterna för personer med utsatt ställning på arbetsmarknaden består.

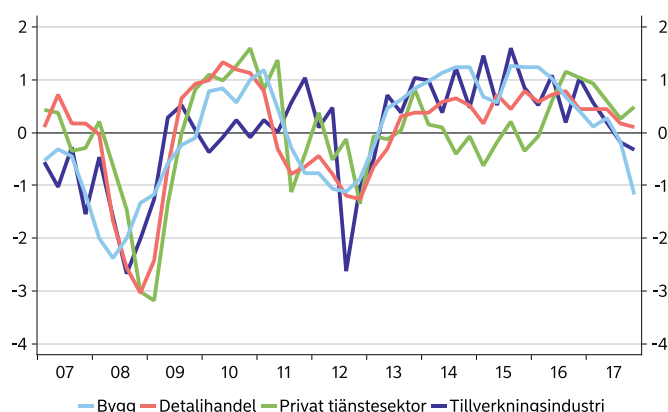
A / För regionen mer normala tillväxttal framöver

Procent, fasta priser

B / Marknadsförväntningar, framåtblickande, Västsvrige

Standardavvikelse, netttotal (andel förbättras-försämras), säsongrensats

SYDSVERIGE

Stigande arbetslöshet

Optimismen är fortsatt hög i det sydsvenska näringslivet, vilket talar för god tillväxt under inledningen av 2018. Den förbättrade danska konjunkturen gynnar södra Sverige, men inte lika mycket som tidigare då pendlingen har minskat. Trots god sysselsättnings-tillväxt ökar arbetslösheten och ligger återigen på 12 procent i Malmö. De stora skillnaderna mot rikets arbetsmarknad består.

Optimismen är hög inom det sydsvenska näringslivet men marknadsförväntningarna tyder på en återgång till en något lugnare tillväxttakt framöver.

Bostadspriserna har fallit mindre än i Stockholm, och Malmö har fortfarande en betydligt lägre prisbild. Nuläget i byggindustrin är gott, men förväntningarna på byggmarknaden om ett år har fallit under andra halvåret 2017. Efterfrågeläget är fortsatt högt i alla branscher, allra starkast inom tillverkningsindustrin. Flaskhalsar i form av lokaler, utrustning och anläggningskapacitet blir allt mer påtagliga.

Sysselsättningen utvecklades starkare än förväntat under 2017, och sysselsättningstillväxten var bred inom regionen. Befolkningen väntas öka med 31 000 personer till 2019, varav 10 500 är i arbetsför

12,1%

Arbetslöshet i Malmö, fjärde kvartalet 2017 (s.r.).

2,1%

Förväntad genomsnittlig tillväxttakt 2018–19.

B /
Malmö har rikets högsta arbetslöshet och en skillnad mot rikets på sex procentenheter.

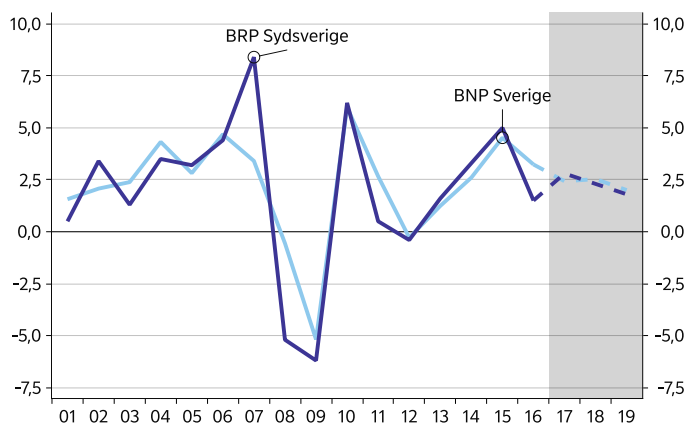
Källor: SCB, HOX, Konjunkturinstitutet, Macrobond och Nordea Markets.

ålder. Sysselsättningen väntas öka med ungefär 15 000 personer. Samtidigt som sysselsättningsgraden stiger, så ökar den inte tillräckligt för att knappa in mot rikets nivåer.

En svag krona och bättre dansk konjunktur gynnar Sydsverige, särskilt den privata tjänstesektorn och detaljhandeln då danskar åker över och handlar i Sydsverige. Samtidigt minskar pendlingen, vilket innebär att regionen inte till fullo drar nytta av den danska uppgången och den låga arbetslösheten i Köpenhamn. Arbetslösheten vänder istället upp i Sydsverige och ligger hela två procentenheter högre än i riket. I Malmö är arbetslösheten åter uppe på 12 procent och ökar. En förklaring bakom den höga arbetslösheten är att Skåne län har rikets näst lägsta andel svenskfödda i arbetsför ålder (läs mer i temat "Fler att försörja" på sidan 14).

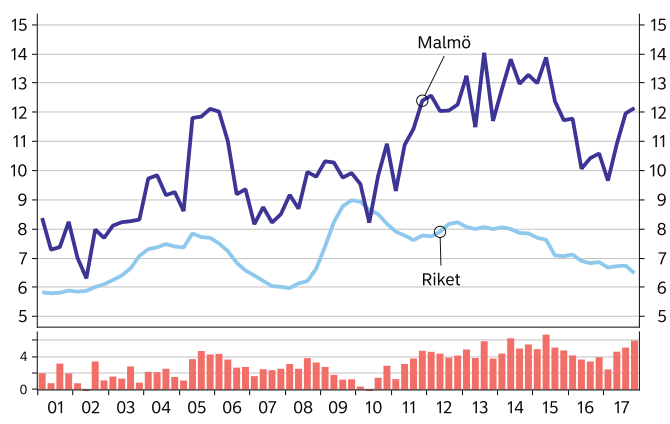
A / Återhämtning under prognosperioden

Procent, fasta priser

B / Arbetslöshet, Malmö jämfört med riket

Procent, andel av arbetskraften; staplar Malmö-riket, procentenheter

SMÅLAND MED ÖARNA

Global uppgång

Den starka omvärlden fortsätter att ge skjuts åt den småländska industrin. Optimismen är på fortsatt höga nivåer och lönsamheten är god. På längre sikt är det dock fler företag än normalt som tror på försämrat läge i alla branscher utom den privata tjänstesektorn. Arbetskraftsbristen ligger kvar på rekordhög nivåer.

Industrin är den största sektorn i Smålandsregionen och den fortsätter att gynnas av den globala uppgången. Optimismen om nuläget i det småländska näringslivet ligger kvar på mycket höga nivåer.

Trots att uppgången av byggandet har varit mindre i regionen ökar andelen företag som tror på försämrat läge om ett år. Efterfrågeläget inom byggsektorn bedöms däremot fortsatt vara bra under inledningen av 2018.

Förväntningarna inom tjänstesektorn är fortfarande på högre nivåer än normalt. Även anställningsplanerna och arbetskraftsbristen är betydligt högre än normalt. Tjänstesektorn fortsätter att växa och blir allt viktigare för regionen. Investeringarna i tjänstesektorn ligger dock kvar på samma nivå som för femton år sedan, något som kan bero på att mindre

3,8%

Förväntat tillväxt i världsekonomin under 2018.

2,0%

Förväntad genomsnittlig tillväxttakt 2018–2019.

B /
Dramatisk ökning av andelen unga och äldre i alla delar av Smålandsregionen under de kommande åtta åren.

Källor: SCB, Konjunkturinstitutet, Macrobond och Nordea Markets.

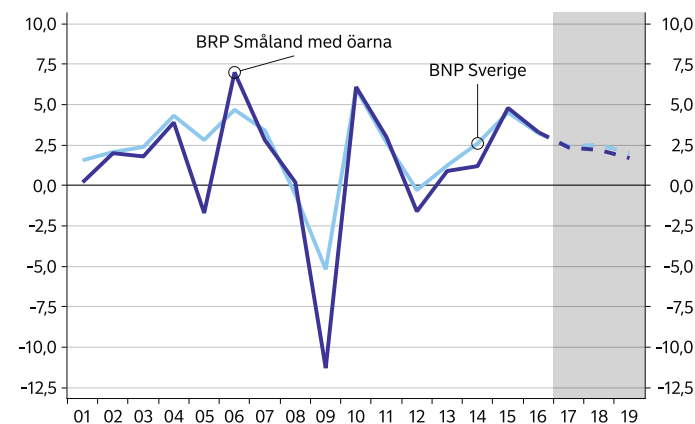
investeringstunga branscher som handel och turism är en stor del av den småländska tjänstesektorn.

Sysselsättningen ökade snabbt under 2017, framförallt inom vård och omsorg. Sysselsättningen ökar i alla delar av Smålandsregionen, allra snabbast på Gotland. Arbetslösheten föll tillbaka under året och ligger lägst i riket på 5,5 procent.

Sysselsättningsgraden stiger också, och fram till 2019 väntas sysselsättningen växa med drygt 3 000 personer. Under samma period väntas dock den arbetsföra befolkningen bara öka med 2 000, jämfört med en total befolkningsökning på 13 000 personer. Detta innebär en snabb uppgång av andelen unga och äldre i alla delar av Smålandsregionen, vilket sätter press på kommunerna (läs mer i temat "Fler att försörja" på sidan 14).

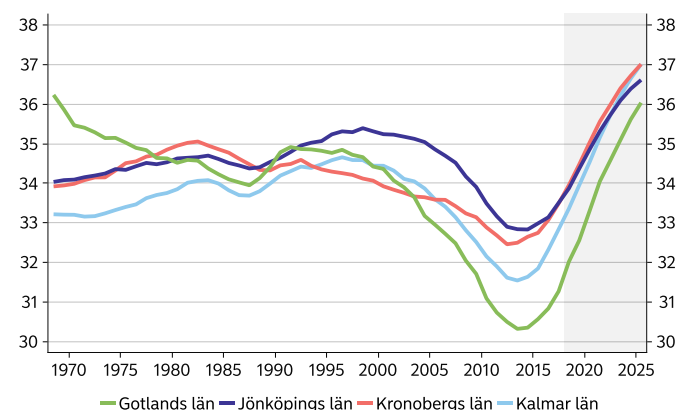
A / Fortsatt återhämtning kommande år

Procent, fasta priser

B / Andel av befolkningen under 20 år och 75+ år

Procent av total befolkning

STOCKHOLM

Dämpning

Toppen av högkonjunkturen i Stockholm är passerad och regionen återgår till en tillväxttakt i nivå med rikets. Nedgången på bostadsmarknaden och till följd en dämpad konsumtionstillväxt gör avtryck i tillväxttalen för Stockholmsregionen. Både arbetskraftsbristen och anställningsplanerna ligger fortsatt högt, men har sjunkit från toppnoteringarna under inledningen av 2017.

Stockholmsregionen har haft positiva tillväxttal för samtliga år under 2000-talet och väntas fortsätta växa i god, men något lägre, takt än tidigare.

Näringslivet är försiktigt optimistiska om nuläget, men företagen i regionen indikerar ett normalläge; inte ett mycket starkare läge som vi ser i andra delar av landet. En förklaring kan vara att Stockholm har en mindre andel tillverkningsföretag, och drar därför inte lika stor nytta av den starka efterfrågan i omvärlden. Nedgången på bostadsmarknaden under hösten 2017 ger också avtryck. Priset på lägenheter sjönk med 11 procent under 2017, medan priset på villor gick ned med 6 procent.

En klar majoritet av byggföretagen ser en försämring av marknaden på ett års sikt, och framtidsutsikterna är på sin lägsta nivå på tio år. Detta spiller

71 000

Medelpris per kvadratmeter, Stockholm stad, februari 2018.

2,5%

Förväntad genomsnittlig tillväxttakt 2018–19.

B /

Lägsta noteringen på 10 år för byggutsikterna om ett år i Konjunkturinstitutets barometer.

Källor: SCB, HOX, Konjunkturinstitutet, Booli Pro, Macrobond och Nordea Markets.

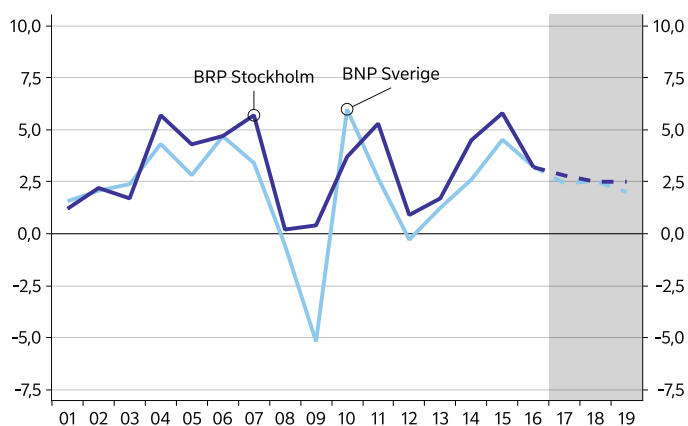
över på konsumtionen och tillförsikten faller även i detaljhandeln.

Sysselsättningen ökade med 30 000 personer under 2017, främst inom tjänstesektorn. Både arbetskraftsbristen och anställningsplanerna ligger också högt, men har fallit i alla branscher. Samtidigt dämpades sysselsättningstillväxten under andra halvåret 2017. Arbetslösheten har legat still sedan våren 2016 och ligger idag i nivå med arbetslösheten i riket, efter en stark upphämtning i andra delar av landet.

Befolkningen väntas öka med 72 000 personer till 2019, varav 43 000 är i arbetsför ålder. Sysselsättningsgraden har ökat sedan 2010 men bedöms nu plana ut. Detta innebär en sysselsättningstillväxt på i genomsnitt 1,4 procent per år 2018-19.

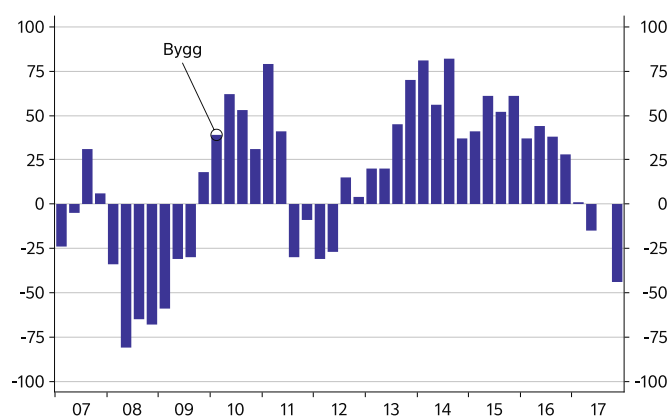
A / Stockholms län växer i linje med riket framöver

Procent, fasta priser

B / Marknadsförväntningar om 12 månader, Stockholm

Nettotal, andel förbättras-försämras, säsongrensad

ÖSTRA MELLANSVERIGE

Inbromsning av byggandet

Optimismen är fortsatt hög i regionen med undantag för byggindustrin, där särskilt utsikterna om ett år faller brant. Även anställningsplanerna går ner inom byggbranschen medan anställningsplanerna inom den privata tjänstesektorn stiger från redan höga nivåer. Arbetslösheten har fallit snabbt under 2017 och närmar sig nivån i riket.

Byggandet ökade snabbt under 2016-17 i regionen och inbromsningen kan bli betydande. Priserna faller i alla stora städer i regionen. Än så länge har detta dock inte spillt över till konsumentförtroendet.

På ett års sikt tror en majoritet av byggföretagen på försämrat läge. På lite sikt tror även andra branscher på oförändrat läge, istället för förbättrat läge som tidigare. Konjunkturtoppen tycks således vara passerad. Efterfrågeläget är fortsatt bättre än normalt, men andelen företag som uppger bristande efterfrågan som främsta hinder ökar igen.

Arbetskraftsbristen stiger dock inom tjänstesektorn och tillverkningsindustrin, där mer än hälften av företagen upplever brist på arbetskraft. Anställningsplanerna ligger fortsatt högt inom alla branscher utom byggindustrin.

6,8%

Arbetslöshet, fjärde kvartalet 2017 (s.r.).

1,7%

Förväntad genomsnittlig tillväxttakt 2018-19.

B / Arbetslösheten har minskat med 1,1 procentenheter under de två senaste kvartalen.

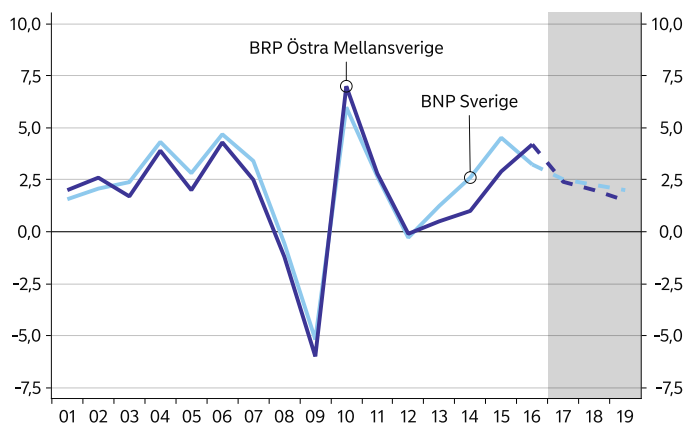
Källor: SCB, HOX, Konjunkturinstitutet, Macrobond och Nordea Markets.

Sysselsättningen ökade snabbt under 2017 och växade upp under andra halvåret, då sysselsättningen ökade med i genomsnitt 1,0 procent per kvartal. Sysselsättningstillväxten var bred regionalt, i alla län ökade sysselsättningen snabbare än normalt. Branschvis var det dock bara tjänstesektorn som växte under 2017.

Befolkningen väntas öka med 35 000 personer till 2019, varav 9 500 är i arbetsför ålder. Sysselsättningsgraden ökar, men ligger fortfarande mer än två procentenheter under nivån i riket. Samtidigt faller arbetslösheten snabbt inom alla län i regionen. Nedgången är mest uttalad i Södermanlands län, som inte längre ligger högst i riket. Utmaningar med integration och den höga arbetslösheten för lågutbildade kvarstår, om än något mildare än tidigare.

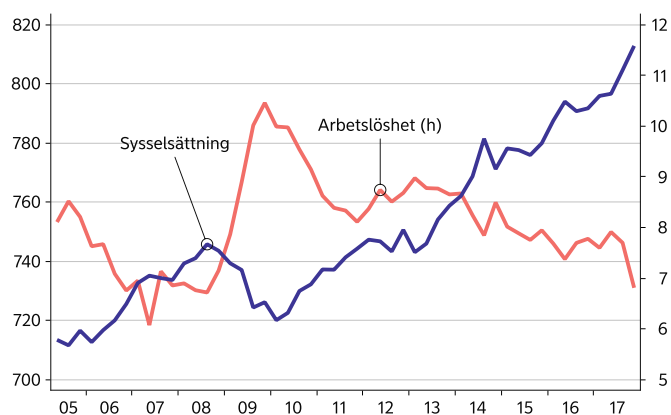
A / Tillväxttalen väntas återgå till i nivå med rikets framöver

Procent, fasta priser

B / Arbetsmarknaden Östra Mellansverige

Tusental (vänster); procent, andel av arbetskraften 15-74 år (höger)

NORRA MELLANSVERIGE

Normalisering

Optimismen är fortsatt hög inom näringslivet. Detaljhandeln indikerar dock ett försämrat lägre framöver och på lite längre horisont är det bara den privata tjänstesektorn som ser förbättringar. Samtidigt har regionen utvecklats starkt under de senaste åren och framöver väntas snarast en normalisering. Arbetsmarknaden går också starkt och arbetslösheten faller tillbaka.

Optimismen är fortsatt hög vilket indikerar en stark start på 2018. I slutet av 2017 minskade tillförsikten dock något inom bygg- och tillverkningsindustrin. Även arbetskraftsbristen minskar, dock inte inom offentlig sektor. Anställningsplanerna backar också och ligger till och med lägre än normalt inom detaljhandeln.

På lite längre sikt ligger förväntningarna lägre än normalt i alla branscher förutom den privata tjänstesektorn. Efterfrågeläget är dock fortsatt högre än normalt. Även nyanmälda platser ligger kvar på höga nivåer.

Under 2017 ökade sysselsättningen med ungefär 12 000 personer. Industrin var sysselsättningsmotorn inom näringslivet med en tillväxt på 7,9 procent, medan både handeln och tjänstesektorn mins-

-0,1%

Förväntad årlig tillväxt av befolkningen 15-74 år till 2025.

1,2%

Förväntad genomsnittlig tillväxttakt 2018-19.

B /
Arbetslösheten faller tillbaka snabbt i Gävleborgs län, och ligger relativt lågt i alla delar av regionen.

Källor: SCB, Konjunkturinstitutet, Arbetsförmedlingen, Macrobond och Nordea Markets.

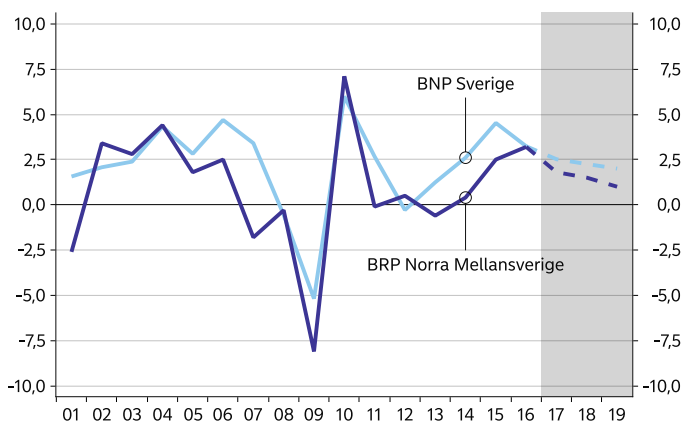
kade antalet anställda. Offentlig sektor expanderade också, sysselsättningen inom utbildning ökade med 5 800 personer och inom vård och omsorg med 4 400 personer. Arbetslösheten faller snabbt, framförallt inom Gävleborgs län. Samtidigt är andelen arbetslösa med utsatt ställning hög.

Befolkningen i arbetsför ålder väntas dessutom minska med 2 500 personer till 2019, medan befolkningen totalt väntas öka med 9 000.

Sysselsättningsgraden har dock ökat snabbt under det senaste året och väntas fortsätta att förbättras. Sysselsättningen väntas trots en minskning av den arbetsföra befolkningen öka med knappt 4 000 personer fram till 2019. För att detta ska ske krävs dock att integrationen av utrikes födda förbättras.

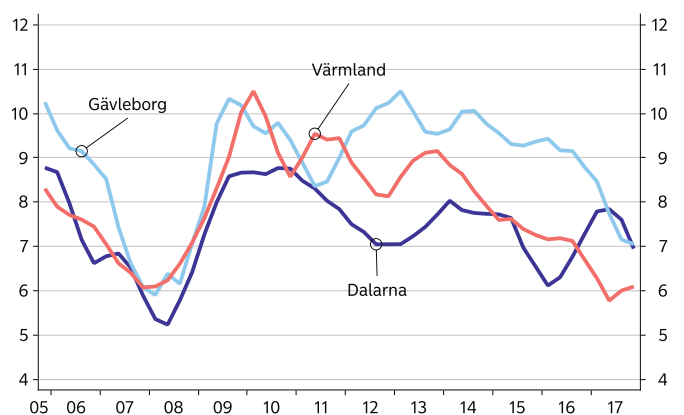
A / God tillväxt givet den måttliga befolkningstillväxten framöver

Procent, fasta priser

B / Arbetslöshet i Norra Mellansverige

Procent, 3-kvartals glidande medelvärde, 15-74 år

NORRA SVERIGE

Upphämtning

Optimismen bland de norrländska företagen är på sina högsta nivåer sedan 2010. Framförallt tillverkningsindustrin har återhämtat sig och drar nytta av den starka globala konjunkturen. Sysselsättningen har också ökat markant och skillnaden mot riket har mer än halverats på två år. Även arbetslösheten faller snabbt.

Tillförsikten i det norrländska näringslivet ökar från redan höga nivåer, och näringslivet indikerar ett mycket bättre läge än normalt. Utsikterna för regionen revideras upp och tillväxten blir också betydligt högre än normalt.

Uppväxlingen drivs framförallt av exportindustrin som gynnas av det starka globala efterfrågeläget. Under inledningen av 2018 fortsätter också aktiviteten i byggsektorn vara hög, och även detaljhandeln och tjänstesektorn indikerar ett starkt efterfrågeläge. På lite längre sikt indikerar dock både byggindustrin och detaljhandeln viss avmattning.

Befolkningen i arbetsför ålder har varit i princip oförändrad under de senaste sju åren. Trots detta har sysselsättningen ökat med tio procent, vilket har inneburit en snabb upphämtning av sysselsätt-

66,6%

Sysselsättningsgrad, fjärde kvartalet 2017 (s.r.).

2,2%

Förväntad genomsnittlig tillväxttakt 2018–19.

B / Snabb uppgång av sysselsättningsgraden i Norra Sverige och en kraftig återhämtning mot riket.

Källor: SCB, Konjunkturinstitutet, Macrobond och Nordea Markets.

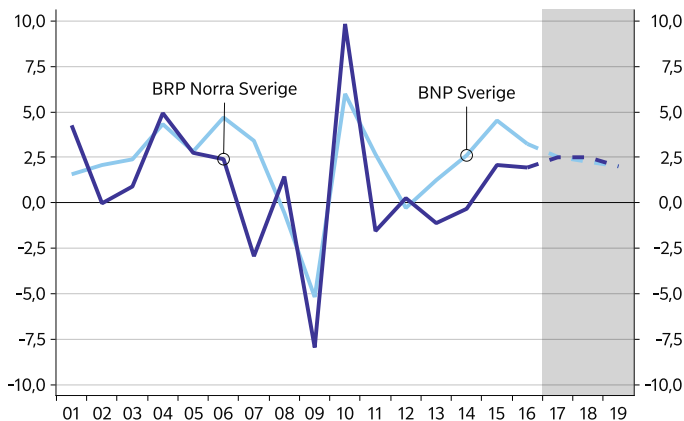
ningsgraden. Skillnaden mot riket har minskat med mer än två tredjedelar sedan 2010 och mer än halverats de senaste två åren. Under 2017 ökade sysselsättningen mest inom handeln, där sysselsättningen ökade med drygt tio procent.

Både företagens anställningsplaner och bedömningar om arbetskraftsbristen ligger betydligt högre än normalt. Befolkningen i arbetsför ålder väntas minska med 4 000 personer i regionen till 2019. Sysselsättningsgraden väntas dock fortsätta att stiga, och sysselsättningen väntas öka med drygt 2 000 personer under samma period.

Befolkningen i arbetsför ålder väntas dock minska med ungefär 0,3 procent per år fram till 2025, något som också innebär lägre potentiell tillväxt framöver (läs mer i temat "Fler att försörja på sidan 14).

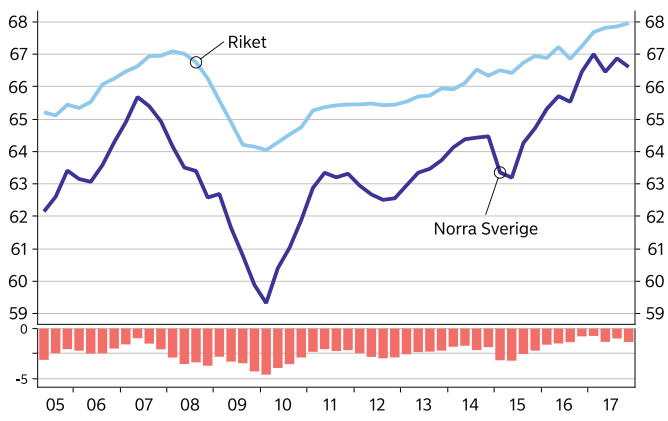
A / Uthålliga konjunkturutsikter i Norra Sverige

Procent, fasta priser

B / Sysselsättningsgrad 15–74 år, Norra Sverige jämfört med riket

Procent, andel av befolkningen; staplar Norra Sverige-riket, procentenheter

**“Upphäm-
ningen av den
norrländska
jobbtillväxten
har varit
remarkabel.”**

Susanne Spector
Nordea Senior Analyst

Fler att försörja

Andelen unga och äldre ökar snabbt i alla regioner. Under de kommande åtta åren stiger denna andel till de högsta nivåerna på åtminstone 50 år. Från en gynnsam utveckling under det senaste decenniet, möter vi nu en ny verklighet som kommunerna och nästa regering måste förhålla sig till. Utmaningar väntar när skatteunderlaget sannolikt inte håller jämna steg med investerings- och försörjningsbehovet. En bättre fungerande integration och högre produktivitetstillväxt borde stå högst på agendan för att möta befolkningsförändringarna.

Kommunerna står inför stora utmaningar de närmaste åren. Från en gynnsam demografisk utveckling, där andelen i arbetsför ålder successivt har ökat, väntas nu en snabb uppgång av andelen unga och äldre.

Nytt normalläge

Detta är dessutom en bestående förändring. Andelen väntas fortsätta att öka fram till 2030 och därefter ligga kvar på dessa nivåer i alla regioner (se bild A). Fram till 2045 väntas antalet som är 75 år och äldre öka med 680 000 personer, och i Stockholms län mer än fördubblas från dagens 160 000.

I den här fördjupningen tittar vi närmare på hur befolkningen utvecklas i olika delar av landet utifrån specialbeställda befolkningsprognoser från SCB. Med tanke på osäkerheten i längre befolkningsprognoser fokuserar vi på perioden fram till 2025, men mönstret väntas bestå åtminstone de kommande 30 åren.

Press på offentlig sektor

Den starka befolkningsökningen de senaste åren och högkonjunkturen just nu innebär att de offentliga finanserna för tillfället är starka. Men redan nästa regering och statens framtida budget kommer att sättas under press.

Många kommuner och landsting får sannolikt svårt att finansiera de investeringar i barnomsorg, skola, sjukvård och äldreomsorg som krävs framöver. Dessutom överförs försörjningsansvaret efter två år för nyanlända som inte kommer i arbete till kommunernas försörjningsstöd.

För att undvika att kommunal- och landstingsskatten höjs, blir staten tvungen att skjuta till mer pengar på kort sikt. Ytterligare högre skatter på arbete skulle riskera att minska antalet arbetade timmar i ekonomin och därmed försvåra finansieringen ytterligare. På längre sikt blir det därför mycket viktigt med produktivitetsförbättringar, både i offentlig sektor för att minska kostnadstrycket men också inom näringslivet när en lägre andel ska försörja allt fler.

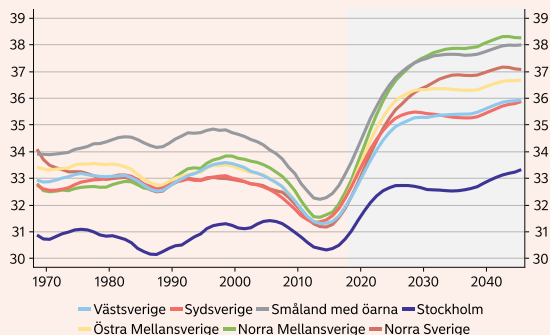
Dämpad befolkningstillväxt är inte bara ett svenskt fenomen. I de flesta utvecklade länder (och Kina) väntas befolkningen i arbetsför ålder öka långsammare än resten av befolkningen under kommande decennier. I bland andra Tyskland, Finland och Danmark väntas befolkningen i arbetsför ålder till och med minska (se bild C). Ytterligare utmaningar väntar för svensk ekonomi när befolkningstillväxten och således också efterfrågan på svensk export minskar hos våra viktigaste handelspartners.

“Från en gynnsam demografisk utveckling, där andelen i arbetsför ålder successivt har ökat, väntas nu en snabb uppgång av andelen unga och äldre.”

Susanne Spector
Nordea Senior Analyst

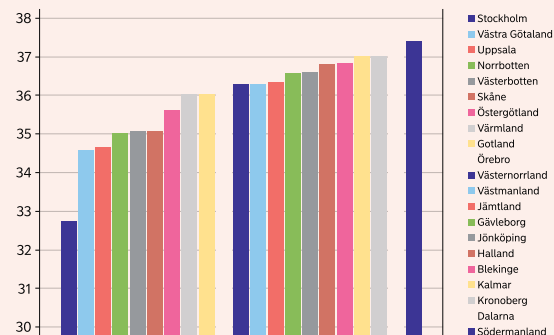
A / Andel yngre än 20 år och 75+ år

Procent av befolkningen

B / Förväntad andel yngre än 20 år och 75+ år, 2025

Procent av total befolkning

Färre ska försörja fler

Under de kommande sju åren minskar andelen i arbetsför ålder. Antalet personer som är 75 år och äldre ökar med 33 procent (motsvarande 300 000 personer) – vilket kan jämföras med en befolkningstillväxt bland de som arbetar på fem procent.

I nio län och två regioner (Norra Mellansverige och Norra Sverige) väntas dessutom den arbetsföra befolkningen minska fram till 2025. Ser vi till den svenskfödda befolkningen minskar gruppen 15–74 år i hela landet utom i Stockholms län.

Det som håller tillbaka befolkningsminskningen i regionerna är befolkningstillväxt i gruppen som är född utanför Europa, vilket ökar trycket på att förbättra integrationen.

Dessutom ökar andelen unga också snabbt, med totalt 13 procent fram till 2025. Detta tillsammans med en svag tillväxt av befolkningen i arbetsför ålder innebär att färre personer kommer behöva försörja fler. Andelen unga och äldre når 50-års högsta i alla regioner år 2025, sannolikt de högsta nivåerna någonsin.

Flera utmaningar

Stockholms län kommer bäst ut med den lägsta andelen att försörja (33 procent). Västsvrige ligger också under genomsnittet i riket på 35 procent. Störst är utmaningen i Småland med öarna och Norra Mellansverige med andelar på 37 procent.

Om vi istället ser till de olika länen ligger, förutom Stockholm och Västra Götaland, Uppsala samt Norrbotten och Västerbotten bäst till (se bild B). Dessa län ligger också relativt bra till idag.

Högst andel unga och äldre finns i Södermanlands, följt av Dalarnas, Kronobergs, Kalmar och Blekinge län. Samtidigt är det snabba ökningarna av unga och äldre även i de län som kommer ut relativt väl.

I Uppsala län ökar andelen äldre mest i riket (med 45 procent) och andelen unga ökar näst mest (med 15 procent). Även om det vägs upp av en stark befolkningsökning ställer det stora krav på investeringar för att kunna erbjuda alla barn exempelvis förskoleplats och även investeringar i vård och äldreomsorg för att möta de äldres behov. Flaskhalsar kan uppstå när den offentliga verksamheten måste expandera snabbt.

Södermanlands län å andra sidan har både en snabb tillväxt av unga (högst i riket på 16 procent) och äldre (med 38 procent) samtidigt som länet också har en relativt svag tillväxt av befolkningen i arbetsför ålder. Detta sätter ännu större press på kommunerna när investeringsbehovet är högt samtidigt som skatteunderlaget utvecklas relativt svagt.

I regioner med lägre befolkningstillväxt ser det annorlunda ut. I Norrbottens och Västerbottens län minskar antalet i arbetsför ålder. Samtidigt är tillväxten av unga och äldre också betydligt lägre än i andra delar av landet, vilket förklarar varför andelarna unga och äldre ligger så pass lågt. Investeringsbehovet blir således mindre, men en minskande befolkning i arbetsför ålder innebär samtidigt att kommunerna i dessa regioner sannolikt kommer få ett mindre skatteunderlag framöver.

Kronobergs, Kalmar och Blekinge län som har höga andelar att unga och äldre har ett liknande mönster, men dessutom en betydligt snabbare uppgång av framförallt andelen unga.

A /

Från en sjunkande andel unga och äldre under inledningen av 2000-talet ökar andelarna snabbt de närmaste åren och ligger därefter kvar på permanent högre nivåer.

B /

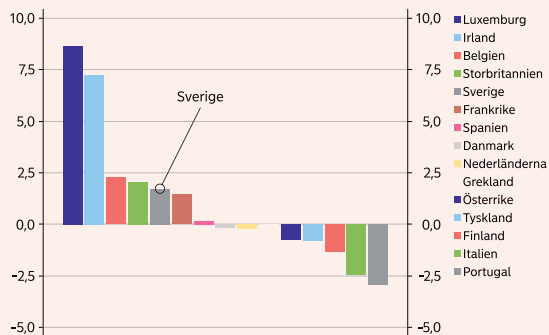
Lägst andel unga och äldre väntas återfinnas i Stockholms och Västra Götalands län, medan de högsta andelarna väntas i Södermanlands och Dalarnas län.

“Det som håller tillbaka befolkningsminskningen i regionerna är befolkningstillväxt i gruppen som är född utanför Europa, vilket ökar trycket på att förbättra integrationen.”

Susanne Spector
Nordea Senior Analyst

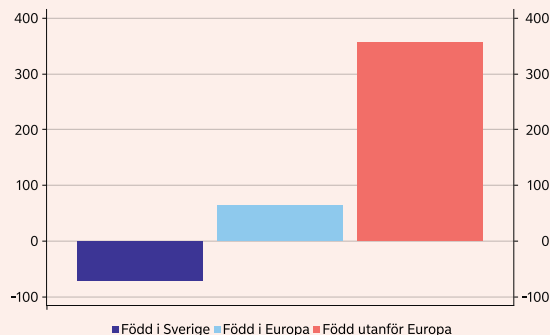
C / Befolkning i arbetsför ålder 15–74 år, EU-15

Ackumulerad förändring 2017–2025, procent

D / Befolkning i arbetsför ålder 15–74 år, Sverige

Ackumulerad förändring 2017–2025, tusental

C /

Befolkningen i arbetsför ålder väntas minska i flera av våra grannländer, samtidigt är Sverige inte bäst i klassen trots hög invandring.

D /

Befolkningen i arbetsför ålder väntas minska för personer som är födda i Sverige medan antalet utomeuropeiskt födda väntas öka markant.

Hur många kan vi bli?

Totalt väntas Sverige nå en befolkning på ungefär 11 miljoner år 2025. Det kan dock finnas skäl att oroa sig över kommunernas egna befolkningsprognoser. Dels tycks dessa i för låg utsträckning ta hänsyn till förändringar av befolkningens sammansättning, och dels är de generellt optimistiska om framtiden. En sammanställning över de kommuner som har lättillgängliga befolkningsprognoser (drygt hälften av kommunerna) visar att dessa summerar till en befolkningstillväxt på drygt 10 procent mellan 2018 och 2025 medan SCB:s prognos för riket är på 7,2 procent under samma period. Om vi summerar kommunernas prognoser till länsprognoser överskattar de flesta delar av landet sin befolkningstillväxt, med undantag för Västmanlands, Jönköpings, Södermanlands och Skåne län.

Att befolkningen ökar framförallt bland äldre och yngre innebär också att befolkningsprognoser är en skakig grund att bygga bostadsbehovsprognoser på. Unga under 20 år bor i regel hemma, och kan visserligen bidra till att öka efterfrågan på större bostäder men sannolikt inte fler totalt sett. En snabb tillväxt i åldersgruppen som är 75 år och äldre kan innebära behov av särskilda boenden, och det kan finnas behov att se över sitt bostadsbestånd även i kommuner som inte har renodlad bostadsbrist i bemärkelsen att byggandet har varit lägre än den ackumulerade befolkningstillväxten (något vi diskuterade i detalj i förra numret av Regionala Utsikter).

Betydelse för tillväxt och räntor

Hur befolkningen utvecklas är också en av de viktigaste faktorerna bakom den potentiella tillväxten. Ser vi till befolkningsprognoserna så tyder dessa på

en ökande skillnad mellan storstadsregionerna och andra delar av Sverige, framförallt mot Stockholm.

I Stockholms län väntas befolkningen i arbetsför ålder öka med drygt tio procent fram till 2025, medan uppgången i resten av riket är på knappt tre procent. Prognoser är dock osäkra, och den starka konjunkturen i andra delar av landet skulle kunna innebära att fler stannar kvar och kanske till och med flyttar dit om arbetslösheten faller tillbaka ytterligare i dessa regioner.

De senaste åren har vi haft en mycket gynnsam utveckling på arbetsmarknaden med både hög befolkningstillväxt och en stigande andel i jobb. Framöver väntas denna utveckling mattas av i takt med att framförallt den svenskfödda befolkningen i arbetsför ålder minskar. Detta innebär också att potentiell tillväxt blir lägre, om inte det senaste decenniets utveckling med svag produktivitet utveckling vänder. Lägre potentiell tillväxt torde också få genomslag i lägre långa jämviktsräntor, trots att äldre i regel sparar mindre. Detta motverkas istället av en ökad medellivslängd, som ökar behovet av att spara även för äldre.

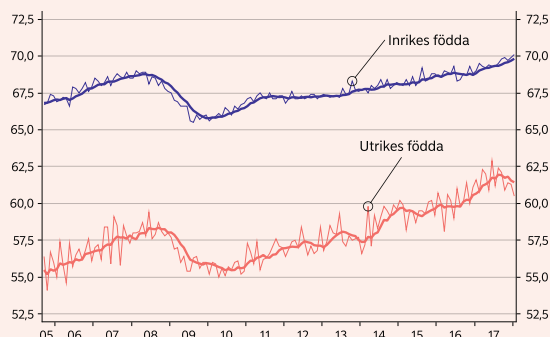
Lägre befolkningstillväxt innebär också en lägre sysselsättningstillväxt och lägre tillväxt av arbetade timmar. Det finns visserligen utrymme att öka arbetstiden då en inte obetydlig andel av de som arbetar är undersysselsatta. Samtidigt har andelen redan minskat, sannolikt på grund av höga bristtal i offentlig sektor som har inneburit att andelen kvinnor som arbetar ofrivillig deltid har gått ner.

“Detta innebär också att potentiell tillväxt blir lägre, om inte det senaste decenniets utveckling med svag produktivitet utveckling vänder.”

Susanne Spector
Nordea Senior Analyst

E / Sysselsättningsgrad 15–74 år

Procent, säsongsjusterad och 6-månaders glidande medelvärde

Integrationen blir avgörande

Den arbetsföra befolkningen är idag drygt 7,4 miljoner personer. Fram till 2025 väntas den öka med drygt 350 000, samtidigt som antalet svenskfödda minskar med ungefär 80 000 personer (se bild D). Den stora ökningen kommer bland personer som är födda utanför Europa, varav en del som vuxit upp i Sverige och andra som ännu inte har kommit hit.

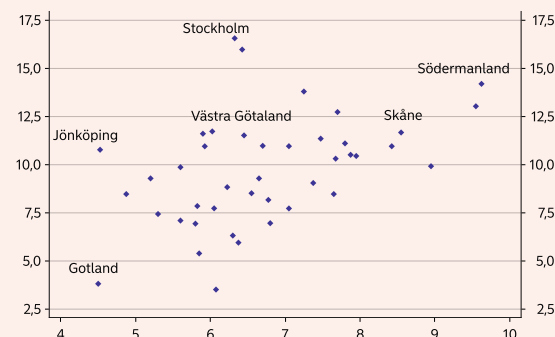
För de flesta fungerar den svenska arbetsmarknaden bra. Sverige har EU:s högsta sysselsättningsgrad och EU:s lägsta långtidsarbetslöshet (läs mer i Regionala Utsikter 1/2017 och 2/2017). Men över tid har tudelningen ökat. Personer som är födda utanför Sveriges gränser har i genomsnitt en lägre sysselsättningsgrad än svenskfödda, vilket kommer sätta press på sysselsättningen framöver. Det krävs en högre sysselsättningsgrad för utrikes födda om inte sysselsättningsgraden totalt ska falla tillbaka när andelen inrikes födda minskar.

Under det senaste halvåret har sysselsättningsgraden för utrikes födda minskat, trots en stark ekonomi (se bild E). Detta beror inte på ett ovanligt stort inflöde på arbetsmarknaden, utan på att antalet sysselsatta har stagnerat för utrikes födda. Det är också rimligt att tro att utrikes födda drabbas extra mycket när den inhemska efterfrågan dämpas, vilket påverkar typiska inträdesbranscher som detaljhandeln och hotell- och restaurangbranschen.

Den så kallade jämviktsarbetslösheten väntas dessutom öka under kommande år på grund av att många nyanlända gör sitt inträde på arbetsmarknaden. Det tycks också finnas en korrelation mellan en hög andel personer födda utanför Europa och en hög arbetslöshet länsvis (se bild F). Ifall denna

F / Arbetslöshet och utomeuropeiskt födda, per län 2016–2017

Andel utomeuropeiskt födda (y-axel); arbetslöshet (x-axel),

korrelation består innebär detta att arbetslösheten kommer att öka framöver. Särskilt stor är utmaningen i de regioner som redan har en hög arbetslöshet, såsom Skåne och Södermanlands län.

Höga ingångslöner och låg lönespridning innebär fortfarande att Sverige har en relativt låg andel enkla jobb och att mycket av de avlastningstjänster som har rationaliserats bort inte kommer tillbaka. Samtidigt finns det vissa tecken på att den höga bristen på arbetskraft i framförallt offentlig sektor har inneburit att arbetsgivare har anställt personer som kan frigöra tid så att bland andra sjuksköterskor och lärare kan fokusera på sina kärnuppgifter. I detta finns en stor potential att skapa vägar in på arbetsmarknaden för många med lägre formell utbildning.

Det finns också en grupp högutbildade som behöver hitta vägar in på arbetsmarknaden, och där kan möjligtvis etableringsjobben som nu diskuteras hos parterna vara en enklare väg än de snabbspår och valideringslösningar som har diskuterats i decennier utan att riktigt komma på plats.

Det blir också centralt att göra väntetiden för asylbeslut kortare och betydligt mer aktiv än idag. De praktiska hindren för att arbeta under asylperioden bör i möjligaste mån tas bort för att snabbt kunna möta arbetskraftsbristen i många sektorer.

Att ta tillvara på den arbetskraft som finns är A och O för att klara försörjningsutmaningen och minska pressen på kommunerna. Då räcker det inte att göra lite mer av det vi redan har provat, utan nya modiga grepp måste prövas.

E /

Sysselsättningsgraden för utrikes födda har fallit tillbaka, vilket beror på stagnerad sysselsättningsstillväxt och stigande arbetskraftsdeltagande i gruppen. Sysselsättningsgraden faller även för kärngrupperna 20–64 och 25–54 år.

F /

Det tycks finnas en positiv korrelation mellan en hög andel utomeuropeiskt födda i arbetsför ålder och en hög regional arbetslöshet.

“Under det senaste halvåret har sysselsättningsgraden för utrikes födda minskat, trots en stark ekonomi.”

Susanne Spector
Nordea Senior Analyst

Appendix

Prognoserna i Regionala Utsikter baseras på Nordeas prognos för svensk ekonomi från senaste Economic Outlook (24 januari 2018). Prognosen fördelas på regionerna efter ett antal indikatorer och regionernas historiska samvariation med den svenska konjunkturen. Regionernas BRP och sysselsättning summerar således till Nordeas aktuella prognos för riket.

BRP-prognosen baseras på SCB:s Regionalräkenskaper. Data finns publicerat fram till och med 2016 (dock preliminära siffror för 2016) och prognosperioden blir därmed 2017–2019.

Sysselsättningsprognosen baseras på data från SCB:s Arbetskraftsundersökningar för vilken data, vid publicering av denna rapport, finns till och med fjärde kvartalet 2017. Prognosperioden är 2018–2019.

Dessutom inkluderas data från Konjunkturinstitutets regionala barometer (fram till och med fjärde kvartalet 2017), regional data från Arbetsförmedlingen (fram till och med fjärde kvartalet 2017), befolkningsprognoser från FN samt specialbeställda prognoser från SCB:s befolkningsstatistik (prognosår 2017 och framåt).

Regionala Utsikter inkluderar sju regioner. Regionuppdelningen baseras på NUTS-2 klassificeringen med undantag för Norra Sverige som är en sammanslagning av de två NUTS-regionerna Mellersta Norrland och Övre Norrland.

Regionerna är indelade efter följande:

Västsverige Västra Götalands och Hallands län.

Sydsverige Skåne och Blekinge län.

Småland med öarna Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Gotlands län.

Stockholm Stockholms län.

Östra Mellansverige Uppsala, Västmanlands, Södermanlands, Örebro och Östergötlands län.

Mellansverige Gävleborgs, Dalarnas och Värmlands län.

Norra Sverige Jämtlands, Västerbottens, Västernorrlands och Norrbottens län.

Nordea Markets är det kommersiella namnet på Nordeas internationella kapitalmarknadsverksamhet.

Detta dokument innehåller information om hur ett visst finansiellt instrument fungerar och vilka riskerna är, och får bara användas av den avsedda mottagaren. Nordea Markets syn och den information som presenteras i dokumentet var aktuella när dokumentet skrevs, och kan ändras utan föregående underrättelse. Dokumentet innehåller ingen utförlig beskrivning av produkten eller av riskerna förknippade med den. Informationen ska alltså inte betraktas som uttömmande och mottagaren måste därför göra sin egen bedömning.

Denna information är inte avsedd som placeringsråd eller ett erbjudande om att köpa och sälja finansiella instrument. Informationen är inte anpassad till den enskilda mottagarens kunskap om eller erfarenhet av finansiella instrument, och inte heller till hans specifika placeringsmål, ekonomiska situation eller personliga behov. Lämplig professionell rådgivning ska alltid inhämtas innan placerings- eller kreditbeslut fattas. Det är viktigt att notera att historisk utveckling inte är någon garanti för framtida avkastning.

Nordea Markets är inte och söker inte uppträda som rådgivare i juridiska frågor eller i skatte- eller bokföringsfrågor.

Detta dokument får inte i något syfte kopieras, distribueras eller publiceras utan skriftligt förhandsmedgivande från Nordea Markets.

Nordea Bank AB (publ), Org-/moms nr 516406-0120/SE663000019501. Styrelsens säte Stockholm.